

BSAD

Bankacılık ve Sigortacılık Araştırmaları Dergisi

Cilt 2, Sayı 7-8, (Kasım 2015), ss.34-52

Telif Hakkı © Ankara Üniversitesi
Beypazarı Meslek Yüksekokulu

Beypazarı MYO Öğrencilerinin Kredi Kartı Kullanımlarına Yönelik Bir Araştırma

M. Cumhur AKBULUT

Ankara Üniversitesi

Murat ÖZBOLAT

Ankara Üniversitesi

Özet

Bu çalışmanın amacı, Beypazarı MYO öğrencilerinin kredi kartı sahipliğini, kullanımını ve kredi kartına yönelik tutumlarını etkileyen faktörleri tespit etmektir. Öğrencilerin kredi kartı kullanımı ve sahipliği ile bazı demografik ve sosyo-ekonomik özellikleri arasındaki ilişkiler χ^2 testi ile analiz edilmiştir. Öğrencilerin kredi kartına olan tutumları ise Açıklayıcı Faktör Analizi yardımıyla boyutlandırılmış ve tutum farklılıkları Mann-Whitney U testi ve Kruskal-Wallis H testi ile belirlenmiştir. Çalışma sonucunda öğrencilerin kredi kartı sahipliği ile cinsiyetleri ve kayıtlı oldukları programlar arasındaki ilişkiler anlamlı bulunmuştur. Öğrencilerin kredi kartı kullanımının ise burs durumlarına ve kayıtlı oldukları programlara göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Öğrencilerin kredi kartı kullanımına yönelik tutumlarında ise gelirin ve kredi kartı kullanıyor olmanın etkili olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler

Kredi kartı kullanımı, kredi kartı sahipliği, üniversite öğrencisi, faktör analizi.

JEL Sınıflaması: E42.

A Research about the Students' Usage of Credit Cards at Beypazarı Vocational School

Abstract

The purpose of this study is to identify the factors that influence the students' having and using credit cards and their attitudes towards them. It was analyzed with χ^2 test that there is a relationship between students' use / ownership of credit cards and some of their demographic and socio- economic characteristics. The attitude of the students towards the credit cards was sized with the help of Factor Analysis and their attitude differences were determined with Mann-Whitney U test and Kruskal - Wallis H test. At the end of the study it was determined that the relationship between the students' sex and card ownership and the programs they were enrolled was meaningful. It was also found that the students' credit card use varied according to the state grants and programs in which they were registered. It was also determined that their income and the use of credit cards were very effective in the students' attitudes towards using credit cards.

Keywords

Credit card usage, credit card ownership, university student, factor analysis.

JEL Classification: E42.

GİRİŞ

Ülkemizde 1968 yılında ilk defa piyasaya çıkarılan kredi kartlarının kullanımının yaygınlaşma süreci 90'lı yıllardan itibaren başlamış, özellikle son on beş yılda gelişen teknolojiyle güçlendirilen ve yenilenen altyapıya bağlı olarak kredi kartı hizmetlerinin çeşitlendirilmesi ve kalitesinin artırılması bu süreci hızlandırmıştır (Girginer vd., 2008, s.194).

Kredi kartı kullanımı, sunduğu avantajlar nedeniyle giderek yaygınlaşmakta, günümüzde toplumun neredeyse her kesimi tarafından kullanılmaktadır. Bankalar arası kart merkezi (BKM) istatistikleri de bu durumu doğrular niteliktedir. BKM istatistiklerine göre 2010 yılında ülkemizde kredi kartı sayısı 46.956.124 adet ve yerli kredi kartların yurt içi kullanımı 21,787 Milyar TL iken; 2015 yılı haziran ayı itibarıyla kredi kartı sayısı 57.803.261'e ve yurt içi kullanımı ise 44,199 milyar TL'ye ulaşmıştır.

Kredi kartı kullanımı üzerine yapılan araştırmalar yüksek gelirli kart sahiplerinin, kredi kartını ödeme kolaylığı sağlaması, nakit taşıma riskini ortadan kaldırması gibi avantajlarından faydalanmak için; düşük gelirli kart sahiplerinin ise kredi kartının sağladığı taksitlendirme ve/veya borcun bir kısmını ödeyip kalan tutarı belirli bir faiz karşılığında kredilendirme imkânından yararlanmak için kullandıklarını göstermektedir (Aydın, 1991, s.150).

Kredi kartı kullanımını yaygınlaştıran diğer bir etken de internet ortamında hizmet veren alışveriş siteleridir. Sunduğu ürün çeşitliliği ve sağladığı fiyat avantajı ile tüketicilerin online alışveriş sitelerine olan ilgisi gün geçtikçe artmaktadır. Bu siteler, alınan ürün ve hizmet bedellerinin ödenmesinde kredi kartını da bir seçenek olarak müşterilerine sunmaktadır. 2012 yılında ülkemizde yapılan online alışverişlerin % 60 'ı kredi kartı ile gerçekleştirilmiştir (Dünyada ve Türkiye'de e-ticaret sektörü, 2012, s.10).

Yaşanan bu gelişmeler bankaların müşteri portföyüne de yansımıştır. Kredi ve kredi kartı müşterileri bankacılık sisteminin sayıca en büyük üçüncü müşteri kitlesini konumuna gelmiştir (Finansal Piyasalar Raporu, 2012, s.20).

Kredi kartları, olumlu özelliklerine rağmen tüketicinin gelecekte elde edeceği geliri önceden kullanmasına neden olduğundan, bilinçli kullanılmadığında yüksek faiz oranı ve işlem bedelleri nedeniyle aşırı borçlanmaya yol açabilmektedir (Başaran vd., 2012, s. 68). Diğer kredi türlerine göre daha pahalı bir finansman yöntemi olmasına rağmen, kolay erişilebilirlik ve irrasyonelite sebebiyle tüketicilerin hala kredi kartından borçlandıkları ve sonunda borçlarını zamanında ödemeyip takibe düştükleri görülmektedir (Özkan, 2009, s.28).

1. ÇALIŞMANIN AMACI

Bankalar, yüksek kârlılık nedeniyle devamlı olarak kredi kartı müşteri sayılarını artırmak istemektedir. Bu amaçla demografik ve sosyoekonomik özelliklerine göre sınıflandırdıkları müşteri gruplarının beklentileri ve öncelikli ihtiyaçları doğrultusunda pazar payını artırmaya yönelik çalışmalar yapmaktadır (Gökçen ve Kaya, 2009, s.4).

Yeni açılan üniversiteler ile sayıları giderek artan üniversite öğrencileri de bankalar için önemli bir kredi kartı pazarı haline gelmiştir. Bankalar, gelecekte potansiyel müşterisi konumunda olan üniversite öğrencilerine bugünden ulaşabilmek amacıyla öğrencilerin sosyo-ekonomik durumlarını dikkate alarak düşük limitlere sahip, kullanım bedeli olmayan ve öğrencilere yönelik kampanya ve indirimler sunan kredi kartlarını piyasaya çıkarmışlardır.

Üniversite öğrencilerinin kredi kartı kullanım tercihlerinin, sorunlarının, bu konudaki tutum ve davranışlarının tespit edilmesi bankalar açısından büyük önem taşımaktadır. Çünkü "teknolojik gelişmelerle birlikte öğrencilerin kredi kartı sahipliği üzerinde etkili olan faktörler de değişiklik göstermektedir" (Keskin ve Koparan, 2010, s.111). Bu nedenle kredi kartı tercihinde

ve kredi kartına yönelik tutumlarda etkili olan faktörlerin daha iyi tespit edilebilmesi için bu tür çalışmalar değişik zamanlarda ve farklı müşteri grupları üzerinde yapılarak elde edilen sonuçlar daha önce yapılmış olan benzer çalışmalar ile karşılaştırılmalıdır. Bu bağlamda, Beypazarı Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin kredi kartı sahipliğini, kullanımını ve kredi kartı kullanıma yönelik tutumlarının tespit edilmesi bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Yapılan bu çalışma ile elde edilen güncel bilgilerin bu alandaki literatüre ek bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2. YÖNTEM

2014-2015 eğitim öğretim yılında Ankara Üniversitesi Beypazarı Meslek Yüksekokulu'nda örgün öğretimde kayıtlı olan ve derslere devam eden öğrenciler araştırma evrenini oluşturmaktadır. Beypazarı Meslek Yüksekokulu'nda örgün öğretimde okuyan ve derse devam eden öğrencilerin öğrenim gördükleri programlara göre dağılımı Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Beypazarı Meslek Yüksekokulu'nda Okuyan Öğrencilerin Programlara Göre Dağılımı

Okuduğu Program	Erkek	Bayan	Toplam	%
Bankacılık ve Sigortacılık	46	83	129	31,1
Turizm Programları				
Turizm ve Otel İşletmeciliği	43	45	88	21,2
Turizm ve Seyahat İşletmeciliği	15	43	58	14,0
Turizm Rehberliği	12	52	64	15,4
Tasarım Programları				
Moda Tasarımı	1	29	30	7,2
Kuyumculuk ve Takı Tasarımı	7	39	46	11,1
Toplam	124	291	415	100

Öğrencilerin kredi kartı sahipliği, kredi kartı kullanımları ve kredi kartına ilişkin tutumlarının irdelendiği bu çalışmada, evrenden örneklem alma yoluna gidilmemiştir. Bunun yerine araştırma, Beypazarı meslek yüksekokulu bünyesinde değişik programlarda öğrenim gören 415 öğrenci arasından gönüllü olan öğrencilerle yürütülmüş ve 150 öğrenciden geri dönüş sağlanmıştır. Çalışmanın ana materyalini 150 öğrenciden sağlanan veriler oluşturmaktadır.

2.1. Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak çalışma grubundaki öğrencilere iki bölümden oluşan bir anket uygulanmış; veriler bu anket formu yardımıyla toplanmıştır. Anket formunun ilk bölümünde, öğrencilerin kredi kartı sahipliğinde ve kredi kartı kullanımında etkili olduğu düşünülen bazı sosyo-ekonomik ve demografik özelliklerin tespit edilmesine yönelik sorulara yer verilmiştir.

Anketin ikinci bölümünde ise, öğrencilerin kredi kartı kullanımına yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla Hayhoe ve ekibi (1998) ile Yılmaz, Çatalbaş ve Çelik'in (2008) çalışmalarından yararlanılarak hazırlanan 12 maddeden oluşan kredi kartı tutum ölçeğine (KTÖ) yer verilmiştir.

Ölçekte yer alan tüm maddeler, tamamen katılıyorum (5), katılıyorum (4), kararsızım (3), katılmıyorum (2) ve kesinlikle katılmıyorum (1) şeklinde tanımlanan ve parantez içi değerlerle karşılık gelen beşli likert tipi yargı cümlesinden oluşmaktadır. Öğrencilere araştırmanın amacıyla ilgili bilgi verildikten sonra anketler, gönüllü katılımcılara sınıf ortamında uygulanmıştır.

2.2. Araştırmanın Kriter Değişkenleri ve Araştırma Soruları

Araştırmanın amaçları doğrultusunda öğrencilerin kredi kartı sahipliğine ve kullanımına etki eden değişkenler bağımlı ve bağımsız değişken olarak iki grupta incelenmiştir. Birinci grubu, öğrencilerin demografik ve sosyo-ekonomik özelliklerine ilişkin değişkenler (yaş, cinsiyet, gelir durumu, ikamet durumu, öğrenim gördüğü program, bursluluk) oluştururken; ikinci grubu ise kredi kartı sahipliği, kredi kartı kullanımı ve faktör analizinden elde edilen boyutlar (değişkenler) oluşturmaktadır. Yapılan araştırma ile elde edilen bulgulara dayanarak aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır;

1. Beypazarı Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin kredi kartı sahipliği, kullanımı ve harcama alışkanlıkları ile ilgili mevcut durum nedir?
2. Öğrencilerin kredi kartı sahipliği ile araştırmada ele alınan bazı demografik ve sosyo-ekonomik özellikleri arasında bir ilişki var mıdır?
3. Öğrencilerin kredi kartı kullanımı ile araştırmada ele alınan bazı demografik ve sosyo-ekonomik özellikleri arasında bir ilişki var mıdır?
4. Öğrencilerin kredi kartına yönelik tutumları ele alınan bazı demografik ve sosyo-ekonomik özelliklerine göre farklılık göstermekte midir?

2.3. Araştırmada Kullanılan İstatistik Teknikler

Anketten elde edilen verilerle ilgili tüm analizler, SPSS 17.0 (Statistical Programming for Social Sciences 17.0) paket programıyla yapılmıştır. Çalışmada yapılan tüm istatistiksel analizlerde önem düzeyi 0,05 olarak alınmıştır. Veri yapısını tanıtmak amacıyla öğrencilerin ele alınan demografik ve sosyo ekonomik durumlarına ilişkin frekans ve % dağılımları tablolar şeklinde sunulmuştur.

Yapılan araştırmalarda genellikle birimlerin birçok özelliği araştırma konusu olmakta ve bu özellikleri temsil eden değişkenler üzerinde durulmaktadır. Özellikle sosyal bilimler başta olmak üzere eğitim bilimleri, tıp, sosyoloji gibi farklı bilim dallarında birimlerin çok sayıdaki özellikleri arasından birlikte ele alınabilen ve bir yapıyı açıklamada yararlanılabilecek olanları gruplandırarak yeni değişkenleri ortaya çıkarmak için faktör analizi kullanılmaktadır (Özdamar, 1999, s.233). Faktör analizi, birbiriyle ilişkili çok sayıda değişkeni bir araya getirerek kavramsal olarak anlamlı orijinal değişkenlere göre daha az sayıda yeni değişkenler (faktörler) bulmayı, keşfetmeyi amaçlayan çok değişkenli bir istatistiktir (Büyüköztürk, 2011, s.123). Faktör analizi, bu amaca yönelik uygulanış biçimiyle açıklayıcı faktör analizi olarak adlandırılmaktadır. Tezbaşaran'a göre (2008) kuramsal yaklaşıma bağlı olarak, tutumun temel bileşenlerini (boyutları) belirlemekte en sık başvurulan geleneksel yolun faktör analizi olduğu; kendi aralarında yüksek ilişki gösteren maddelerin faktörleri oluşturduğu belirtilmiştir.

Bu çalışmada da öğrencilerin kredi kartı kullanımına ilişkin tutumlarını boyutlandırarak değişken sayısını azaltmak amacıyla 12 maddeden oluşan KTÖ'ne açıklayıcı faktör analizi uygulanmış ve her faktör kendi altında yoğunlaşan değişkenlerle (maddelerle) ilişkilendirilmiştir. Bulunan faktörlerin puanlarının hesaplanmasında, her bir faktörün altında en yüksek faktör yüküne sahip maddelerin puanları esas alınmıştır. Böylece ilgili boyut (faktör) için tek bir puan hesaplanmıştır.

Araştırmanın amaçlarından biri olan öğrencilerin kredi kartı sahipliği ile kredi kartı kullanım durumlarının, cinsiyet, burs alma durumu ve gelir düzeyi gibi demografik ve sosyo-ekonomik özellikler ile ilişkisinin belirlenebilmesi amacıyla, değişkenler arasındaki ilişkiler Khi-kare testiyle analiz edilmiştir.

KTÖ'den elde edilen alt boyutlar bakımından farklılıklarının analizinde ise bağımlı değişkenin ölçeği ile bağımsız değişkenlerin düzeyleri dikkate alınmış ve cinsiyet, kredi kartı

kullanma durumu, kredi kartı sahipliği gibi iki gruba göre tutum farklılıklarının karşılaştırılmasında Mann-Whitney U testi kullanılmıştır.

Gelir düzeyi, kredi kartı ile yapılan aylık harcama miktarı gibi ikiden fazla gruba göre KTÖ'nin alt boyutları bakımından tutum farklılıklarının belirlenmesinde ise Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır. Varyans analizi sonucunda hesaplanan χ^2 değerinin önemli çıkması durumunda, bu farklılığa neden olan grupların tespiti amacıyla karşılaştırmalar Dunn testi (Gibson ve Chakraborti, 2003, s.367) ile yapılmıştır.

3. BULGULAR

Araştırma kapsamında 150 öğrenciye uygulanan anket formunun incelenmesi sonucunda 18 öğrencinin anket formları eksik bilgi içerdiğinden analize dâhil edilmemiş; geriye kalan 132 öğrenciden elde edilen verilerin istatistiksel analizi sonucunda ortaya çıkan bulgulara bu bölümde yer verilmiştir.

3.1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin bulguların frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları Tablo 2 ve Tablo 3 'te ayrı ayrı verilmiştir. Tablo 2'de öğrencilerin cinsiyetlerine, yaş aralıklarına ve bursluluk durumlarına göre dağılımlarına ilişkin bulgulara; Tablo 3'te ise öğrencilerin kayıtlı oldukları programlara, ailelerinin aylık gelir durumlarına ve ikamet durumlarına göre dağılımlarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 2: Katılımcıların Cinsiyet, Yaş ve Burs Bilgileri

Cinsiyet	f	%	Yaş Aralığı	f	%	Burs Alıyor	f	%
Bayan	97	73,5	18-20	100	75,8	Evet	56	42,4
Erkek	35	26,5	21-25	32	24,2	Hayır	76	57,6
Toplam	132	100	Toplam	132	100	Toplam	132	100

Tablo 2 incelendiğinde, araştırmaya katılan 132 öğrenciden 97'si (%73,5) bayan; 35'i (%26,5) ise erkektir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun (%75,8) 18-20 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %42,4'ünün ise burs aldığı; öğrencilik dönemde ailelerinin maddi desteği dışında düzenli bir ek gelire sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 3: Katılımcıların Okudukları Program, Gelir Düzeyleri ve İkamet Bilgileri

Programlar	f	%	Aylık Gelir	f	%	İkameti	f	%
Bankacılık ve Sigortacılık	56	42,4	1-1000 TL	38	28,8	Beypazarı	47	35,6
Turizm Programları	55	41,7	1000 -3000 TL	78	59,1	Hafta içi Beypazarı	76	57,6
Tasarım Programları	21	15,9	3000 TL ve Üstü	16	12,1	Beypazarı'nda Kalmıyor	9	6,8
Toplam	132	100	Toplam	132	100	Toplam	132	100

Öğrencilerin ailelerinin gelir düzeylerine göre dağılımı incelendiğinde, %28,8'inin aylık gelirinin 1000 TL'nin altında olduğu, %59,1'inin 1000 TL ile 3000 TL arasında aylık gelire sahip olduğu, %12,1'nin ise aylık gelirinin 3000 TL ve üzerinde olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılanların ikamet durumlarına bakıldığında ise, %35,6'sının eğitim öğretim döneminde devamlı olarak Beypazarı'nda kaldığı, %57,6'sının sadece hafta içinde Beypazarı'nda kaldığı ve son olarak %6,8'lik küçük bir kesimin ise Beypazarı'nda kalmadığı saptanmıştır.

3.2. Katılımcıların Kredi kartı Sahipliğine ve Kullanımlarına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin kredi kartı sahipliği ve kredi kartı kullanımına ilişkin bulguların frekans ve yüzde dağılımları Tablo 3' te; kredi kartı ile yapılan harcamalarda öncelik verdikleri harcama türlerine ilişkin bulgular ise Tablo 4 'te verilmiştir.

Tablo 4: Katılımcıların Kredi Kartı Sahipliği ve Kredi Kartı Kullanım Bilgileri

Kredi Kartı Kullanıyor	f	%	Kendi Adına Kredi Kartı	f	%	Kullandığı Kredi Kartı	f	%
Evet	54	40,9	Var	41	31,1	Kendisinin	37	68,5
Hayır	78	59,1	Yok	91	68,9	Anne/Babasının	15	27,8
						Akraba/Arkadaş	2	3,7
Toplam	132	100	Toplam	132	100	Toplam	54	100

Tablo 4'te verilen ve araştırmada ortaya çıkan kredi kartı sahipliği ve kredi kartı kullanımına ilişkin bulgular incelendiğinde, öğrencilerden 54'ünün (%40,9) kredi kartı kullandığı, 41'inin (%31,1) ise kendisine ait bireysel kredi kartına sahip olduğu görülmektedir.

Katılımcıların kredi kartı kullanılarak yapılan harcamalarda %68,5'lik oranla daha çok kendisine ait olan bireysel kredi kartını tercih ettiği; %27,8'inin ise harcamalarında ebeveynlerine ait kredi kartını/ek kartı kullandığı, %3,7 gibi küçük bir kesimin ise harcamalarında akrabalarına ya da arkadaşlarına ait bir kredi kartını kullandıkları saptanmıştır.

Tablo 5: Katılımcıların Kredi Kartı ile Yapmış Oldukları Harcamaların Öncelik Sırası

Harcama Türü	İlk Tercih		İkinci Tercih		Üçüncü Tercih		Son Tercih	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Özel harcamalar	19	35,1	24	44,4	14	25,9	3	5,6
Yemek /Market	25	46,3	18	33,3	5	9,3	0	0,0
Abonelik giderleri	9	16,7	9	16,7	18	33,3	18	33,3
Eğlence, Tatil	1	1,9	3	5,6	17	31,5	33	61,1
Toplam	54	100	54	100	54	100	54	100

Tablo 5'te detayları verilen ve öğrencilerin kredi kartı ile yapmış oldukları harcamaların öncelik sırasına göre dağılımı incelendiğinde, birinci kullanım sırasını %46,3 ile yemek giderleri/market alışverişi alırken; ikinci sırada %44,4 ile özel harcamalar ön plana çıkmış, üçüncü sırayı ise %33,3 ile abonelik giderleri almıştır. Buna karşılık, eğlence ve tatil gibi sosyal aktivitelere yönelik harcamalar için kredi kartı kullanımını ise %61,1 ile en son sırada öncelik kazanmıştır.

Tablo 6: Katılımcıların kredi kartı ile yaptığı aylık harcama miktarları ve geri ödeme bilgileri

Kredi kartıyla yapılan aylık harcama	f	%	Geri Ödeme	f	%
1 TL - 100 TL	9	16,7	Tamamı	34	63,0
101 TL- 200 TL	16	29,6	Asgari tutarı	13	24,1
201 TL - 300 TL	8	14,8	Asgari tutardan fazlası	7	12,9
300 TL den Fazla	21	38,9			
Toplam	54	100	Toplam	54	100

Tablo 6’da verilen ve öğrencilerin kredi kartı ile yaptıkları aylık harcama miktarları ile geri ödeme tutarlarına ilişkin bulgular incelendiğinde, öğrencilerin %38,9’unun kredi kartı ile aylık 300 TL ve üzerinde bir harcama yaptığı; büyük bir kısmının da (%63) yaptıkları bu harcamaların tamamını geri ödedikleri saptanmıştır.

3.3. Faktör Analizine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin kredi kartı kullanımına karşı olan tutumlarını ölçmek amacıyla hazırlanan 12 maddelik ölçeğe güvenirlik analizi uygulanmış ve güvenirliği bozduğu düşünülen 2 madde ölçekten çıkarılmıştır. Geriye kalan 10 madde için anketin içsel tutarlılığının bir ölçüsü olan Cronbach α katsayısı hesaplanmış ve bu değer 0,64 olarak bulunmuştur. Cronbach α katsayı 0,60’dan büyük olduğu için ölçek güvenilir kabul edilmiştir.

Veri setinin faktör analizine uygunluğunun sınanması için Bartlett sınaması ve Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) ölçütüne bakılmıştır. Bartlett testi değeri = 307,585; $p= 0.000$ olarak hesaplanmıştır. KMO Değeri = 0,667; $p=0.000$ olarak bulunmuştur. Analizlerde gerçek faktörlerin türetilmesi için KMO değerinin mümkün olduğunca yüksek olması istenmektedir; ancak 0,60’tan büyük değerlerde kabul edilebilmektedir (SPSS Inc.’ten aktaran: Albayrak, 2006, s.132).

Hesaplanan istatistiklerin sonuçları doğrultusunda, verilerin faktör analizi çalışmasına uygun olduğu görülmüştür. Bu amaçla temel bileşenler yöntemi esas alınarak, varimax rotasyonu ile yapılan Faktör Analizi sonucunda özdeğeri 1’den büyük 3 faktör belirlenmiştir. KTÖ’nin faktör örüntüsüne ilişkin bulgulara Tablo 7’de yer verilmiştir.

Tablo 7: Faktör Analizi Sonuçları

Madde No	Önermeler	Faktörler		
		Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3
M1	Kredi kartına sahip olmak insanı mutlu eder.	0,87	0,05	-0,10
M4	Kredi kartına sahip olmak insana güven verir.	0,82	-0,05	-0,09
M5	Kredi kartı kullanmayı seviyorum.	0,77	0,00	0,10
M7	Kredi kartının yanında olması insana güven verir.	0,59	0,28	0,29
M3	Kredi kartı ile internet veya telefon üzerinden alışveriş yapmanın hiçbir sakıncası yoktur.	0,06	0,82	-0,06
M10	İnternet veya telefon üzerinden yapılan alışverişlerde kredi kartı kullanmak tehlikelidir.*	-0,08	0,81	-0,09
M9	Kredi kartı ile alışveriş yapmak güvenlidir.	0,36	0,53	0,28
M8	Kredi kartını fazla kullanmak beni rahatsız eder.	-0,10	0,03	0,80
M6	Kredi kartını fazla kullanmak fazla borç demektir.	0,03	-0,31	0,68
M2	Kredi kartı sadece acil durumlarda kullanılmalıdır.	0,12	0,13	0,66

Özdeğerler	2,535	1,809	1,740
Varyansı Açıklama Oranı(%)	25,355	18,091	17,403
Toplam Açıklanan Varyans Oranı (%)		60,848	
KMO Değeri		0,667	
Bartlett Testi değeri ve p değeri		307,585	p=0,000

* Ters kodlanmıştır

3.3.1 Faktör Puanlarının Hesaplanması ve Faktörlerin İsimlendirilmesi

Faktör analizi ile öğrencilerin kredi kartı kullanımına yönelik tutumlarını ölçmek için KTÖ’de yer alan 10 orijinal değişkenden, aynı işlevi gören daha az sayıda yeni değişkenler (faktörler) elde edilmiştir. Faktör analizi sonuçları diğer analizlerde kullanılacaksa, araştırmacı ya ölçekteki tüm değişkenlerin bir faktör üzerindeki bileşik etkisini yansıtan faktör değerlerini ya da temsili değişkenleri tercih edebilmektedir (Albayrak, 2006, s.172-173).

Yapılan faktör analizi sonucunda her bir faktör, kendi altında yoğunlaşan değişkenlerle ilişkilendirilmiştir. Bulunan faktörlerin puanlarının hesaplanmasında, her bir faktörün altında en yüksek faktör yüküne sahip maddeler dikkate alınmış; katılımcıların bu maddelere verdikleri puanlar toplanarak ilgili boyut (faktör) tek bir puanla temsil edilir hale getirilmiştir.

Ölçekte yer alan maddelerin hangi faktör ile anlamlı bir ilişki içinde olduğuna karar verilmesinde ise faktör yükleri dikkate alınmış; örneklem genişliği de göz önünde bulundurularak faktör yükleri için alt kesme noktası 0,50 olarak belirlenmiştir.

Bu gereklilikler dikkate alınarak faktör analizi sonucunda elde edilen faktörlerin puanlarının hesaplanması ve faktörlerin isimlendirilmesine ilişkin bilgiler Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8: Faktörlerin İsimlendirilmesi ve Puanlandırılmasında Kullanılan Maddeler

Faktörün İsmi	Faktörün Kısa Adı	İlgili Maddeler
Kredi Kartı Sahipliğinin Kişiyeye Verdiği Güven	KVG	M1, M4, M5, M7
Kredi Kartı İşlemlerine Duyulan Güven	KIG	M3, M9, M10
Kredi Kartının Bilinçli Kullanımı	KBK	M2, M6, M8

Tablo 8’de özeti verilen faktörlerin puanları, katılımcıların bu maddelere verdikleri puanlar toplanarak elde edilmiştir. Faktör puanlarına ilişkin özet istatistikler Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9: Faktör Puanlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Faktörler	En Küçük	En Büyük	Ortalama	Standart Sapma	Ortanca
KVG	4,00	20,00	10,32	4,06	10,00
KIG	3,00	15,00	7,48	2,77	7,00
KBK	3,00	15,00	11,91	2,68	13,00

Tablo 9 incelendiğinde öğrencilerin genel olarak tutumlarının “Kredi Kartı Sahipliğinin Kişiyeye Verdiği Güven” ile “Kredi Kartı İşlemlerine Duyulan Güven” boyutlarında çekimser

düzeyde kaldığı; “Kredi Kartının Bilinçli Kullanımı” boyutunda ise olumlu (katılıyorum) düzeyde olduğu söylenebilir.

3.4. Öğrencilerin Demografik ve Sosyo-Ekonomik Özellikleri İle Kredi Kartı Kullanımları Arasındaki İlişkiler

Tablo 10: Öğrencilerin Kredi Kartı Kullanımlarına İlişkin χ^2 Testi Sonuçları

Değişkenler	Sd	χ^2 Değeri	p
Cinsiyet*Kredi Kartı Kullanımı	1	2,180	0,140
Yaş Grubu*Kredi Kartı Kullanımı	1	2,608	0,106
Burs Durumu*Kredi Kartı Kullanımı	1	4,760	0,029*
Öğrenim Gördüğü Program*Kredi Kartı Kullanımı	2	10,428	0,005**
İkamet Durumu*Kredi Kartı Kullanımı	2	1,089	0,58
Ailenin Aylık Gelir Düzeyi*Kredi Kartı Kullanımı	2	2,598	0,273

Tablo 10 incelendiğinde ele alınan özellikler bakımından sadece öğrencilerin kredi kartı kullanım durumları ile burs durumları ($\chi^2=4,76$, $p<,05$) arasında ve kredi kartı kullanım durumları ile öğrenim gördükleri programlar ($\chi^2=10,428$, $p<,01$) arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin burs durumlarına göre kredi kartı kullanımlarının dağılımı Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11: Burs Durumlarına Göre Öğrencilerin Kredi Kartı Kullanımları

Kredi kartı kullanımı	Burs Alıyor		Burs Almıyor		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Evet	29	51,8	25,0	32,9	54	40,9
Hayır	27	48,2	51,0	67,1	78	59,1
Toplam	56	100	76	100	132	100

Tablo 11’de görüleceği üzere öğrencilerin kredi kartı kullanım tercihleri, burs alıp almamalarına göre önemli farklılık göstermektedir. Burs alan öğrencilerin %51,8’i kredi kartı kullanıyorken; burs almayan öğrencilerde ise bu oran %32,9’dur. Burs alan öğrencilerin % 48,2’si kredi kartı kullanmamayı tercih ederken; burs almayan öğrencilerde bu oran % 67,1’dir. Bu bulgulara göre, burs alan öğrencilerde kredi kartı kullanma yönünde bir eğilim gözlenirken; burs almayan öğrencilerde ise kredi kartı kullanmama yönünde bir tercih ön plana çıkmaktadır.

Tablo 10’da görüleceği üzere kredi kartı kullanımı ile bağlantısı önemli bulunan bir diğer özellik ise öğrencilerin kayıtlı olduğu programlardır. Öğrencilerin; bu iki değişkenin düzeylerine göre dağılımları Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12: Öğrencilerin Kayıtlı Olduğu Programlara Göre Kredi Kartı Kullanımları

Kredi kartı kullanımı	Bankacılık ve Sigortacılık		Turizm Programları		Tasarım Programları		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Evet	14	25,0	28	50,9	12	57,1	54	40,9
Hayır	42	75,0	27	49,1	9	42,9	78	59,1
Toplam	56	100	55	100	21	100	132	100

Tablo 12’de öğrencilerin kredi kartı kullanım tercihlerinin öğrenim gördükleri programlara göre dağılımları incelendiğinde, Bankacılık ve Sigortacılık Programı öğrencilerinin %25’i kredi kartı kullanırken, Turizm Programı ve Tasarım Programı öğrencilerinde bu oranlar birbirine (%50,9 ve %57,1) yakındır. Bu sonuçlara göre Tasarım Programı ve Turizm Programı öğrencilerinde kredi kartı kullanımı ön plana çıkarken; Bankacılık ve Sigortacılık Programı öğrencilerinde ise kredi kartı kullanmama yönünde bir eğilim gözlenmektedir.

3.5. Öğrencilerin Demografik ve Sosyo-Ekonomik Özellikleri İle Kredi Kartı Sahipliği Arasındaki İlişkiler

Kredi kartı sahipliğinde rol oynayabilecek özelliklerin belirlenmesi amacıyla öğrencilerin ele alınan demografik ve sosyo-ekonomik özellikleri ile kredi kartı sahipliği arasındaki ilişkiler χ^2 analizi ile incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 13: Öğrencilerin Kredi Kartı Sahipliğine İlişkin χ^2 Testi Sonuçları

Değişkenler	Sd	χ^2 Değeri	p
Cinsiyet*Kredi Kartı Sahipliği	1	4,776	0,029*
Yaş Grubu*Kredi Kartı Sahipliği	1	1,805	0,179
Burs Durumu*Kredi Kartı Sahipliği	1	4,552	0,033*
Öğrenim Gördüğü Program*Kredi Kartı Sahipliği	2	2,818	0,244
İkamet Durumu*Kredi Kartı Sahipliği	2	3,206	0,201
Ailenin Aylık Gelir Düzeyi*Kredi Kartı Sahipliği	2	4,095	0,129

Tablo 13 incelendiğinde ele alınan özellikler bakımından sadece öğrencilerin kredi kartı sahipliği ile cinsiyetleri ($\chi^2=4,776$, $p<,05$) arasında ve kredi kartı sahipliği ile burs durumu ($\chi^2=4,552$, $p<,05$) arasındaki ilişkiler önemli bulunmuştur.

Bu ilişkileri yorumlamak amacıyla öğrencilerin kredi kartı sahipliğinin burs durumlarına göre dağılımı Tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 14: Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Kredi Kartı Sahipliği

Kredi Kartı Var	Bayan		Erkek		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Evet	25	25,8	16	45,7	41	31,1
Hayır	72	74,2	19	54,3	72	68,9
Toplam	56	100	76	100	132	100

Tablo 14'te verilen kredi kartı sahipliğinin cinsiyete göre dağılımına bakıldığında bayan öğrencilerin %25,8 sinin kendi adına kredi kartı varken; erkeklerde bu oran %45,7'dir. Erkek öğrencilerde kendi adına kredi kartı olmayanların oranı %53,4 iken; bayan öğrencilerde ise bu oran % 74,2 olarak bulunmuştur.

Bu bulgulara göre, erkek öğrencilerde kendi adına kredi kartı sahibi olma yönünde bir tercih ön plana çıkarken; bayan öğrencilerde ise kredi kartı sahibi olmama yönünde bir eğilim gözlenmektedir.

Tablo 13'te görüleceği üzere kredi kartı sahipliği ile bağlantısı önemli bulunan bir diğer özellik ise öğrencilerin bursluluk durumudur. Öğrencilerin kredi kartı sahipliği ve burs durumuna göre dağılımları Tablo 15'te verilmiştir.

Tablo 15: Öğrencilerin Burs Durumuna Göre Kredi Kartı Sahipliği

Kredi Kartı Var	Burs Var		Burs Yok		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Evet	23	41,1	18	23,7	41	31,1
Hayır	33	58,9	58	76,3	71	68,9
Toplam	56	100	76	100	132	100

Tablo 15'te görüldüğü üzere, burs alan öğrencilerin %41,1'inin kendi adına kredi kartı varken; burs almayanlarda bu oran %23,7'dir. Burs alan öğrencilerin %58,9'unun kendi adına kredi kartı yokken; burs almayanlarda bu oran %76,3'tür. Sonuç olarak burs alan öğrencilerde kredi kartı sahipliği, burs almayan öğrencilere göre daha fazla tercih edilmektedir.

3.6. Öğrencilerin Demografik ve Sosyo-Ekonomik Özelliklerine Göre Kredi Kartı Kullanımına Yönelik Tutumlarının Analizine İlişkin Bulgular

KTÖ ölçeğinin alt boyutları bakımından farklılıklarının analizinde ise bağımsız değişkenlerin düzeyleri dikkate alınmış ve cinsiyet, kredi kartı kullanma durumu, kredi kartı sahipliği gibi bağımsız iki gruba göre tutumların karşılaştırılmasında Mann-Whitney U testi kullanılmış ve analiz sonuçları Tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 16: Öğrencilerin Kredi Kartı Kullanımlarına Yönelik Tutumlarının Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Bağımsız Değişken	Faktörler		KVG		KIG		KBK	
	Alt Gruplar	N	Puan Ort.	Rank Ort.	Puan Ort.	Rank Ort.	Puan Ort.	Rank Ort.
Cinsiyet	Bayan	97	10,66	69,80	7,11	62,64	11,96	67,19
	Erkek	35	9,37	57,36	8,49	77,20	11,77	64,59
	Genel	132	10,32	66,50	7,48	66,50	11,91	66,50
	Test İstatistiği (Z)			-1,654		-1,943		-0,349
	Önem Düzeyi (p)			0,098		0,052		0,727
Yaş Grubu	18-20	100	10,56	68,93	7,15	62,42	12,13	68,93
	21-25	32	9,56	58,92	8,50	79,25	11,22	58,91
	Genel	132	10,32	66,50	7,48	66,50	11,91	66,50
	Test İstatistiği (Z)			-1,291		-2,180		-1,304

	Önem Düzeyi (p)	0,197		0,029*		0,192		
Kredi Kartı Kullanıyor	Evet	54	12,2	84,13	8,39	78,07	11,96	68,81
	Hayır	78	9,01	54,29	6,85	58,49	11,87	64,90
	Genel	132	10,32	66,50	7,48	66,50	11,91	66,50
	Test İstatistiği (Z)		-4,418		-2,911		-0,582	
	Önem Düzeyi (p)		0,000**		0,004**		0,560	
Burs Alıyor	Evet	56	11,16	74,88	7,11	60,38	12,20	72,72
	Hayır	76	9,70	60,32	7,75	71,01	11,70	61,91
	Genel	132	10,32	66,50	7,48	66,50	11,91	66,50
	Test İstatistiği (Z)		-2,168		-1,587		-1,621	
	Önem Düzeyi (p)		0,030*		0,113		0,105	

Tablo 16 incelendiğinde, KTÖ ölçeğinin KVG, KIG ve KBK boyutlarından elde edilen tutum puanları arasında cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu nedenle, erkek ve bayan öğrencilerin kredi kartı kullanımına yönelik tutumlarının benzer olduğu söylenebilir.

Yaş gruplarına göre kredi kartı kullanımına yönelik tutum puanları arasında fark olup olmadığını saptamak için yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda Tablo 16'da görüleceği gibi KTÖ ölçeğinin sadece KIG boyutunda öğrencilerin tutum puanları arasındaki fark istatistik olarak önemli bulunmuştur ($Z=-2,180$, $p=0,029$).

Yaş gruplarına ilişkin bulgular incelendiğinde 18-20 yaş aralığında bulunan öğrencilerin KIG boyutuna ilişkin puanlarının Rank ortalaması 62,42; 21-25 yaş aralığında bulunan öğrencilerin KIG boyutuna ilişkin puanlarının Rank ortalaması ise 79,25 olarak bulunmuştur.

Bu sonuca göre 21-25 yaş grubunda bulunan öğrencilerin kredi kartı işlemlerine güven konusunda daha olumlu tutum sergiledikleri, kredi kartı işlemlerine 18-20 yaş grubundaki öğrencilere nazaran daha fazla güvendikleri söylenebilir.

Kredi kartı kullanım durumuna göre yapılan test sonuçlarına bakıldığında ise KTÖ ölçeğinin KVG ($Z=-4,418$, $p=0,000$) ve KIG ($Z=-2,911$, $p=0,004$) boyutlarında tutum puanları arasındaki fark kredi kartı kullananlar lehine önemli bulunmuştur. Analiz sonuçları incelendiğinde kredi kartı kullanan öğrencilerin KVG boyutuna ilişkin tutum puanlarının Rank ortalaması 84,13; KIG boyutuna ilişkin tutum puanlarının Rank ortalaması ise 78,07 olarak bulunmuştur. Kredi kartı kullanmayan öğrencilerin KVG ve KIG boyutlarına ilişkin tutum puanlarının Rank ortalamaları ise sırasıyla 54,29 ve 58,49 olarak bulunmuştur.

Bu sonuçlara göre, kredi kartı kullanan öğrencilerin hem kredi kartı sahipliğinin kişiye verdiği güven (KVG) hem de kredi kartı işlemlerine duyulan güven (KIG) boyutlarına ilişkin tutumlarının kredi kartı kullanmayan öğrencilere kıyasla daha olumlu olduğu söylenebilir.

Tablo 16'da öğrencilerin burs durumlarına göre kredi kartı kullanımına yönelik tutumlarına ilişkin test sonuçlarına bakıldığında ise KTÖ ölçeğinin sadece KVG boyutunda tutum puanları arasındaki fark önemli bulunmuştur ($Z=-2,168$, $p=0,03$). Bulgular incelendiğinde burs alan öğrencilerin KVG boyutuna ilişkin puanlarının Rank ortalaması 77,88; burs almayanların ise 60,32 olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre burs alan öğrencilerin kredi kartı sahipliğinin kişiye verdiği güven konusunda burs almayan öğrencilere göre daha olumlu tutum sergiledikleri söylenebilir.

Ailenin gelir düzeyi, kayıtlı olunan program ve ikamet durumu gibi ikiden fazla alt gruba sahip özellikler bakımından öğrencilerin kredi kartı kullanımına yönelik tutumlarının farklı olup olmadığını belirlemek için Kruskal-Wallis H testi yapılmış ve analiz sonuçları Tablo 17'de verilmiştir.

Tablo 17: Öğrencilerin Kredi Kartı Kullanımlarına yönelik tutumlarının Kruskal-Wallis H testi Sonuçları

Bağımsız Değişken	Faktörler		KVG		KIG		KBK	
	Alt Gruplar	N	Puan Ort.	Rank Ort.	Puan Ort.	Rank Ort.	Puan Ort.	Rank Ort.
Ailenin Aylık Gelir Düzeyi (TL)	1-1000	38	9,87	62,16	6,26	49,59	12,42	75,99
	1000-3000	78	10,18	65,90	7,86	71,60	11,82	63,19
	3000 ve Üstü	16	12,06	79,75	8,50	81,81	11,13	60,09
	Genel	132	10,32	66,50	7,48	66,50	11,91	66,50
	Test İstatistiği (χ^2)		2,443		11,516		3,441	
	Önem Düzeyi (p)		0,295		0,003**		0,179	
Öğrenim Gördüğü Program	Bankacılık ve Sigortacılık	56	10,18	64,89	7,57	67,74	12,09	69,45
	Turizm Prog.	55	9,89	62,49	7,76	70,27	11,71	64,75
	Tasarım Prog.	21	11,81	81,29	6,48	53,31	11,95	63,24
	Genel	132	10,32	66,50	7,48	66,50	11,91	66,50
	Test İstatistiği (χ^2)		3,863		3,130		0,613	
	Önem Düzeyi (p)		0,145		0,209		0,736	
İkamet Durumu	Devamlı Beypazarı'nda	47	9,47	58,86	7,28	62,21	11,87	65,65
	Hafta İçi Beypazarı'nda	76	10,68	70,03	7,38	66,36	11,97	66,75
	Beypazarı'nda Değil	9	11,67	75,56	9,33	90,11	11,56	68,83
	Genel	132	10,32	66,50	7,48	66,50	11,91	66,50
	Test İstatistiği (χ^2)		3,162		4,071		0,061	
	Önem Düzeyi (p)		0,206		0,131		0,970	

Tablo 17 incelendiğinde öğrencilerin ailelerinin gelir düzeylerine göre KTÖ ölçeğinin sadece KIG boyutunda tutum puanları arasındaki fark ($\chi^2 = 11,516$, $p = 0,003$) önemli bulunmuştur. KIG boyutuna ilişkin tutumlarda hangi gelir grupları arasında anlamlı fark olduğunu saptamak amacıyla Dunn testi yapılmıştır.

Dunn testi sonucunda, ailenin aylık geliri bakımından, geliri 1 TL-1000 TL arasında olan öğrenciler ($n = 38$, Rank Ort = 49,59) ile geliri 1000 TL-3000 TL arasında olan öğrenciler ($n = 78$, Rank Ort = 71,60) ve geliri 3000 TL ve üzerinde olan öğrenciler ($n = 16$, Rank Ort = 81,81) arasında anlamlı ($p < 0,05$) fark olduğu belirlenmiştir.

Ailesinin aylık geliri 1000TL-3000 TL arasında olan öğrenciler ($n = 78$, Rank Ort = 71,60) ile ailesinin aylık geliri 3000 TL ve üzerinde olan öğrenciler ($n = 16$, Rank Ort = 81,81) arasındaki farkın 0,05 anlamlılık düzeyinde önemli olmadığı ortaya çıkmıştır.

Bu sonuçlara göre, aileleri düşük gelire (1TL-1000TL) sahip öğrencilerin kredi kartı işlemlerine duydukları güven düzeyinin (KIG) diğer gelir gruplarındaki öğrencilere göre daha

düşük düzeyde olduğu; kredi kartı işlemlerine daha az güvendikleri söylenebilir. Genel olarak gelir arttıkça kredi kartı işlemlerine duyulan güvenin de arttığı görülmektedir.

Ailelerinin gelir düzeylerine göre KTÖ ölçeğinin KVG ve KIG boyutları bakımından test sonuçları incelendiğinde öğrencilerin, hangi gelir düzeyinde olursa olsun, kredi kartı sahipliğinin kişiye verdiği güven ve kredi kartının bilinçli kullanımına yönelik benzer tutumlara sahip oldukları söylenebilir.

Tablo 17’de bulunan diğer değişkenler için test sonuçlarına bakıldığında ise öğrencilerin gerek kayıtlı oldukları programlara göre gerekse ikamet durumlarına göre KTÖ ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin tutumlarında farklılık olmadığı saptanmıştır. Öğrencilerin nerede oturduklarının ve hangi programa kayıtlı olduklarının kredi kartına olan tutumlarında etkili olmadığı söylenebilir.

SONUÇ

Araştırmada, Ankara Üniversitesi Beypazarı Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin kredi kartı kullanım durumları incelenmiş olup, öğrencilerin kredi kartı sahipliğini, kart kullanımlarını ve kredi kartı kullanımına yönelik tutumlarının etkileyen birçok faktörün olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin yaklaşık yarısının (%40,9) kredi kartı kullandığı, üçte birinin (%31,1) ise kendi adına bir kredi kartı olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (%68,5) harcamalarında kendi adına çıkarılmış olan kredi kartlarını kullanmaktadır. Girginer ve ark. (2008) tarafından Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri ile yapılan araştırmada öğrencilerin %79’unun kredi kartı kullandığı, %54,8’inin ise kendisine ait bireysel kredi kartına sahip olduğu belirtilmiştir.

Kredi kartı ile yapılan harcamalar önceliklerine göre sıralandığında ilk sırada yemek giderleri ve market alışverişi yer alırken, son sırada ise eğlence ve tatil masrafları için yapılan harcamalar yer almıştır. Öğrencilerin %38,9’u kredi kartıyla en az 300 TL aylık harcama yaparken; %16,7’si ayda en fazla 100 TL’lik harcama yapmaktadır. Öğrencilerin büyük bir kısmı da (%63) kredi kartı harcamalarının tamamını ödemektedir.

Öğrencilerin araştırmada ele alınan demografik ve sosyo-ekonomik özellikleriyle kredi kartı sahipliği arasındaki ilişkilere bakıldığında, kredi kartı sahipliği ile cinsiyet ve kredi kartı sahipliği ile burs durumu arasındaki ilişkiler önemli bulunmuştur. Erkeklerde kredi kartı sahipliği oranı (%45,7) bayanlara (%25,8) göre daha yüksek bulunmuştur. Öğrencilerin öğrenim bursu gibi ek bir gelire sahip olmasının da kredi kartı sahipliğinde rolü olduğu görülmektedir. Burs alanlarda içerisinde kendi adına kredi kartı olanlar (%41,1); burs almayanlara nazaran (%23,7) daha yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin kredi kartı kullanımının bursluluk durumlarına ve kayıtlı oldukları programlara göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Burs alan öğrencilerin kredi kartı kullanımını (%51,8); almayanlara göre (%32,9) daha fazla tercih ettikleri görülmüştür. Öğrencilerin kayıtlı oldukları bölümlere göre kredi kartı kullanımlarına bakıldığında kredi kartı kullananların oranı, Bankacılık ve Sigortacılık Programı öğrencileri arasında %25 iken; Turizm Programı öğrencilerinde %50,9 ve Tasarım Programı öğrencilerinde ise %57,1 olarak saptanmıştır. Alanla ilgili mesleki ve hukuki konuları içeren birçok ders alan Bankacılık ve Sigortacılık Programı öğrencilerinin kredi kartı kullanım oranının diğer programlarda okuyan öğrencilere göre düşük olması dikkat çekicidir.

Öğrencilerin kredi kartı kullanımına yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla 10 maddeden oluşan KTÖ’ne uygulanan faktör analizi sonucunda 3 faktör elde edilmiştir. Öğrencilerin bu alt boyutlara ilişkin tutumlarına bakıldığında; kredi kartının bilinçli kullanımı (KBK) boyutunda öğrencilerin tutumlarının ele alınan demografik ve sosyo-ekonomik özelliklere

göre farklılık göstermediği saptanmıştır. KBK boyutuna ilişkin puan ortalamasının yüksek (11,91) olması ve elde edilen puanların, öğrencilerin araştırmada incelenen demografik ve sosyo-ekonomik özelliklerine göre farklılık göstermemesi, öğrencilerin kredi kartının bilinçli kullanımına yönelik tutumlarının genel ve katı olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin büyük bir kısmının (%63) kredi kartı harcamalarında dönem sonu borcun tamamını ödemeleri de bu tutumun bir yansıması olarak görülebilir.

Öğrencilerin kredi kartı işlemlerine duydukları güven (KIG) boyutunda ilişkin tutum puanları arasındaki fark önemli bulunmuş ve aileleri düşük gelire (1TL-1000TL) sahip öğrencilerin kredi kartı işlemlerine duydukları güven düzeyinin (KIG) diğer gelir gruplarındaki öğrencilere göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Genel olarak gelir arttıkça kredi kartı işlemlerine duyulan güvenin de arttığı görülmektedir. Girginer ve ark. (2008) tarafından Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri ile yapılan araştırmada da kaygısal boyutta düşük ve orta düzey gelir grubundaki öğrencilerin kredi kartı kullanımındaki kaygı düzeylerinin farklı olduğu ifade edilmiştir.

Araştırmada elde edilen çarpıcı bulgulardan birisi de kredi kartı kullanan öğrencilerin bu deneyimlerinin tutumlarına olumlu yansıdığı bilgisidir. Öğrencilerin kredi kartına karşı olan tutumlarında genel olarak kredi kartı kullanıyor olmanın ve gelirin (burs alma ve ailenin gelir düzeyleri) belirleyici olduğu görülmektedir.

Tutumlarla ilişkin elde edilen bu bulgulara dayanarak, kredi kartı kullanımını öğrenciler tarafından hayatı kolaylaştırma açısından memnuniyetle karşılanırsa da; bilinçsiz kullanımının ortaya çıkardığı ekonomik ve hukuki sonuçların, toplumda kredi kartına karşı var olan önyargının bu araştırmada da görüldüğü üzere ilgili alt boyutlarda öğrencilerin tutumlarına da yansıdığı söylenebilir.

Sonuç olarak, bu araştırmada Beypazarı Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin kredi kartı sahipliğine, kullanımına ve kredi kartına yönelik tutumlarına ilişkin elde edilen bulgular, üniversite öğrencilerine yönelik (olumlu algıları pekiştiren; olumsuz algıları ve çekinceleri giderecek) uygun ve etkili pazarlama yöntemlerini, bilgilendirme ve iletişim stratejilerini planlamada ilgili taraflara katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

Albayrak, A.S. (2006). *Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri* (1. Baskı). Ankara: Asil Yayın Dağıtım Ltd. Şti.

Aydın, N. (1991). Kredi Kartları ve Kredi Kartlarına Faiz Masraflarının Hesaplanması. *Eskişehir Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 9, Sayı:1-2, 147-150.

Başaran, B., Budak, S.G., Yılmaz, H. (2012). Kredi Kartlarının Rasyonel Kullanımını Etkileyen Bireysel Faktörler. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 7 (2), 67-93.

Bankalararası Kart Merkezi (BKM). (Eylül, 2015). http://www.bkm.com.tr/secilen-aya-ait-istatistikler/?filter_year=2015&filter_month=6&List=Listele

Büyüköztürk, Ş. (2011). *Veri Analizi El Kitabı* (13. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Finansal Piyasalar Raporu, (2012). Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı, sayı 28

Gibson, J. D., Chakraborti, S. (2003). *Nonparametric Statistical Inference* (Fourth Edition). New York: Marcel Dekker, Inc., s.367

Girginer, N., Çelik, A.E., Uçkun, N. (2008). Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencilerinin Kredi Kartı Kullanımlarına Yönelik Bir Araştırma. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 193-208.

Gökçen, G., Kaya, F. (2009). Bireysel Müşterilerin Kredi Kartı Tercihlerine Etki Eden Faktörlerin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma. *Bankacılar Dergisi*, 70, 3-16.

Hayhoe, C. R., Leach, L. ve Turner, P. R. (1999). Discriminating the number of credit cards held by college students using credit and money attitudes. *Journal of Economic Psychology*, 20, 643- 656.

Keşkin, H.D., Koparan, E. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Kredi Kartı Sahipliğini Belirleyen Faktörler. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(1), 111-129.

Özdamar, K. (1999). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi 2 (Çok Değişkenli Analizler)*. (2. Baskı). Eskişehir: Kaan Kitabevi.

Özkan, C. (Mayıs, 2015). Türkiye’de Kredi Kartı Kullanıcı Profili ve Davranışı Analizi. (Yayımlanmamış Uzmanlık Yeterlilik Tezi).Erişim: <http://www3tcmb.gov.tr/kutuphane/TURKCE/tezler/cananozkan.pdf>

Sezgin, A.G. (Nisan, 2015). Dünya’da ve Türkiye’de E-Ticaret Sektörü (İktisadi Araştırmalar Bölümü- Nisan 2013). Erişim https://ekonomi.isbank.com.tr/UserFiles/Pdf/ar04_2013.pdf

Suher, H.K., Uluşu, Y., Bir, A.A. (2013). *İletişim Çalışmaları Dergisi*, (6), 1-18.

Tezbaşaran, A. A. (Mart, 2015). Likert Tipi Ölçek Hazırlama Kılavuzu. Erişim: http://www.academia.edu/1288035/Likert_Tipi_%C3%96l%C3%A7ek_Haz%C4%B1rlama_K%C4%B1lavuzu.

Yılmaz, V., Çatalbaş Karpat, G., & Çelik, H. (2008). Yapısal Eşitlik Modellemesi İle Algılanan Değer, Memnuniyet Ve Sadakat Arasındaki İlişkinin Araştırılması: Kredi Kartı Uygulaması Üzerine Bir Uygulama. *Bankacılar Dergisi*, 27-38.

Yılmaz, V., Aktaş, C., Arslan, M.S.T. (2009). Müşterilerin Kredi Kartına Olan Tutumlarının Çoklu Regresyon ve Faktör Analizi İle İncelenmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(22), 127-139.

I. BÖLÜM

Okuduğu program:

Aşağıdaki soruları cevaplandırırken lütfen en uygun seçeneği işaretleyiniz.

1. Cinsiyetiniz:
 - Bayan Erkek
2. Yaşınız:
3. Eğitim/Öğretim yılı içerisinde nerede ikamet ediyorsunuz?
 - Devamlı Beypazarı'nda kalıyorum
 - Sadece hafta içi Beypazarı'nda kalıyorum
 - Hiç Beypazarı'nda kalmıyorum
4. Ailenizin aylık geliri ne kadar?
 - 1-1000 TL 1001-2000 TL 2001-3000 TL 3001 TL ve daha fazla
5. Burs alıyor musunuz /ek geliriniz var mı? (KYK, Özel Burs /Yarı zamanlı çalışma)
 - Evet Hayır
6. Kredi kartı kullanıyor musunuz?
 - Evet Hayır
7. Kendi adınıza kredi kartınız var mı?
 - Evet Hayır
8. Kendi harcamalarınız için kullandığınız kredi kartı kime ait?
 - Kendi adıma Anne ya da babamın ek kartı
 - Anne ya da babamın kendi kartı Diğer akrabalarımın /arkadaşlarımın kartı
9. Kendi harcamalarınız için kredi kartı ile yaptığınız aylık harcama miktarı ne kadardır?
 - 1-100 TL 101-200 TL 201-300 TL 301 TL ve daha fazla
10. Aylık kredi kartımı borcunuzun ne kadarını ödüyorsunuz?
 - Tamamını ödüyorum
 - Asgari tutarını ödüyorum
 - Asgari tutardan daha fazlasını ödüyorum
11. Kredi kartımı hangi tür harcamalarda kullanıyorsunuz? (En çok tercih ettiğiniz tür için 1 den başlayarak önceliğe göre 1, 2, 3,4 şeklinde her harcama türü için parantez içerisinde tercih sırasını yazınız)
 - () Özel harcamalar (giyim, aksesuar, kozmetik, kitap, benzin vb.)
 - () Yemek giderleri, market alışverişleri
 - () Abonelik giderleri (telefon faturası, internet, elektrik, su faturası vb.)
 - () Eğlence, tatil masrafları

II. BÖLÜM

Aşağıdaki cümleler sizin kredi kartı ile ilgili düşüncelerinizi öğrenmek için hazırlanmıştır. Bu cümlelerden hiçbirinin kesin bir cevabı yoktur. Her cümle ile ilgili görüş kişiden kişiye değişebilir. Bunun için vereceğiniz cevaplar sizin kendi görüşünüzü yansıtmalıdır.

Her cümle ile ilgili görüşünüzü belirtirken, önce cümleyi dikkatle okuyunuz. Sonra cümlede belirtilen düşüncenin, sizin düşünce veya duygularınıza ne derece uygun olduğuna karar veriniz. Sizin görüşünüze uygun olan katılım düzeyini X ile işaretleyiniz.

- 1: Bu görüşe hiç katılmadığınızı
- 2: Bu görüşe katılmadığınızı
- 3: Bu görüş için kararsız olduğunuzu
- 4: Bu görüşe katıldığınızı
- 5: Bu görüşe tamamen katıldığınızı ifade eder.

Kredi Kartı ile ilgili İfadeler	Kesinlikle	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle
	1	2	3	4	5	Katılıyorum
1. Kredi kartına sahip olmak insanı mutlu eder.	1	2	3	4	5	
2. Kredi kartı sadece acil durumlarda kullanılmalıdır.	1	2	3	4	5	

3. Kredi kartı ile internet veya telefon üzerinden alış veriş yapmanın hiçbir sakıncası yoktur.	1	2	3	4	5
4. Kredi kartına sahip olmak insana güven verir.	1	2	3	4	5
5. Kredi kartı kullanmayı seviyorum.	1	2	3	4	5
6. Kredi kartını fazla kullanmak fazla borç demektir.	1	2	3	4	5
7. Kredi kartının yanında olması insana güven verir.	1	2	3	4	5
8. Kredi kartını fazla kullanmak beni rahatsız eder.	1	2	3	4	5
9. Kredi kartı ile alış veriş yapmak güvenlidir.	1	2	3	4	5
10. İnternet veya telefon üzerinden yapılan alışverişlerde kredi kartı kullanmak tehlikelidir.	1	2	3	4	5
11. Kredi kartımın ismini çevremdekilere söylemekten hoşlanırım.	1	2	3	4	5
12. Herhangi bir kredi kartını kullanmak akılsızlıktır.	1	2	3	4	5

Zaman ayırarak anketimize katıldığınız için teşekkür ederiz.

M. Cumhuri Akbulut
Öğr. Gör. Dr., Ankara Üniversitesi, Beypazarı MYO
E-posta: mca1970@hotmail.com

Murat Özbolat
Okt., Ankara Üniversitesi, Beypazarı MYO
E-posta: ozbolatmurat@hotmail.com

Yazı Bilgisi:

Alındığı tarih: 10 Ağustos 2015.
Yayına kabul edildiği tarih: 17 Kasım 2015.
E-yayın tarihi: 25 Kasım 2015.
Yazıcı çıktı sayfa sayısı: 19.
Kaynak sayısı: 18.

Hakemler:

Yrd. Doç. Dr. Ali Aslan Şendoğdu (Selçuk Üniversitesi - Beyşehir/Konya)
Prof. Dr. Fazıl Gökğöz (Ankara Üniversitesi - Ankara)